

Katona István (1732–1811)

Jezsuita történetíró, tanár, apát-kanonok. A Nógrád megyei Bolykon született. 1750-ben Trencsénben lépett a jezsuita rendbe. Kassán bölcseletet, Nagyszombatban teológiát végzett, bölcseleti doktor lett. Előbb a rend gimnáziumaiban, Gyöngyösön, Nagyváradon és Komáromban, majd Nagyszombatban és Budán az egyetemen magyar történelmet is tanított. 1761-ben misés pappá szentelték, 1768-ban a jezsuita szerzetesrendi fogadalmat is letette. Nagyszombati tanárként adta ki első

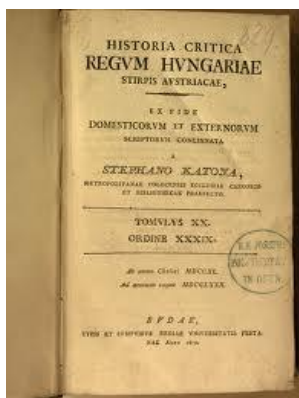
történeti művét 1771-ben, melyet sok más követett. 1770-ben, a pesti egyetem ünnepélyén ő tartotta a megnyitó beszédet. A rend 1773-as feloszlását követően – bár a Budára helyezett egyetemen megtarthatta a történeti tanszéket és munkái révén európai hírűvé vált – nehézségei támadtak. Mivel II. József rendelkezései következtében a magyar oknyomozó történelem tanítása megszűnt, 1784-ben nyugállományba helyezték. A következő hat évet utazásra használta fel a hazában szétszórt történelmi emlékek egybegyűjtése céljából. A hazai történelem kútforrásainak tanulmányozása és gyűjtése volt legkedveltebb foglalkozása. 1790-ben a kalocsai érseki könyvtárnokká nevezték ki, és élete végéig a papnövédeket egyházi szónoklattanból oktatta. 1794-ben kanonok, 1799-ben pedig bodrogmonostori címzetes apát lett. Kalocsán halt meg, itt is temették el a székesegyház egyik oltára elé. Végrendeletében arról intézkedett, hogy hagyatékának értékét iskolai díjalapítványul szegény tanulók javára fordítsák. Ennek értéke még 1859-ben is közel 10 ezer forint volt. 42 kötetes fő műve az első olyan munka, amely összefüggően az egész történelmi anyag bevonásával és földolgozásával egészen az újabb időkig (1810) tárgyalta a magyar nemzet történetét.

Munkái:

- *Historia critica regnum Hungariae stirpis Arpadianae, ex fide domesticorum et exterorum scriptorum concinnata.* 7 köt. Buda, 1779-82.
- *Historia regum stirpis mixtae.* 12 köt. Pest, Buda 1788-93. Tizenkét kötet.
- *Historia regum stirpis Austriacae.* 23 köt. Buda, Vác, Colocae, 1794-1817. Huszonhárom kötet.

Irodalom:

- *Memoria Stephani Katona.* Buda, 1835.
- Gálos Rezső: *Mikes Kelemen és Katona István. Századok,* 1930. 4-6. sz. 691-696. I.
- Szabados György: *Katona István történetírói időszerűségéről. Irodalomtörténeti Közlemények,* 2008. 5-6. sz. 679-699. I.

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/Katona Istv%C3%A1n_emi%C3%A9kt%C3%A1bla_Kalocsa.JPG](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/Katona_Istv%C3%A1n_emi%C3%A9kt%C3%A1bla_Kalocsa.JPG)

<http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRpwSfL9HN8mocFhgQA-p9J0sKI-21MU6ZklrjDZz-u91fOs9Z>